

Fiskgjusen är en mästarefiskare

Den fridlysta fiskgjusen kan man se fiska överallt i Finland. Först ryttlar den på några tiotals meters höjd i luften, störtar sedan ner med fötterna sträckta mot en fisk och stänger näsborrhålen när de stänker under ytan.

Vattnet stänker fint. För en stund ser både ögonvittnet och den ampra fågeln med krokig näbb lika häpna ut. Vad händer?

På några sekunder lugnar sig situationen och fiskgjusen börjar skopa luft med sina enorma vingar. Snart stiger den upp i luften med fångsten mellan klorna.

Ännu en gång har mästarefiskarens precisionsanfall lyckats.

Hanen hämtar maten

Fiskgjusen anfaller helst fiskar på högst en halv kilo i naturliga vatten, då oftast braxen, id, gädda eller sik. Även stora abborrar och mörtar finns på menyn.

Fiskgjusefamiljer som lever på fiskodlingsanläggningarnas gåvor äter årligen tiotals kilo regnbågslox och sik där det finns tillgång till den.

Ibland misstar sig fiskgjusen genom att ta sig vatten över huvudet, det vill säga den slår till mot ett onödigt stort byte. Då kan stegringen från vattnet ligga bakom arbete och möda, och en stor fisk kan till och med dra fiskgjusen under ytan för en stund.

Man vet att fiskgjusen har tagit lite över ett kilo braxen eller gäddor, men två till tre kilogram är redan för stora för att flyga till boet. Om stranden är tillräckligt nära kan fiskgjusen flyga dit och äta en del av sitt byte genast.

Som mest bär hanen från tre till fem fiskar per dygn till sitt bo, ibland mycket mer. Honans uppgift är att bevaka boet och ungarna och honan deltar inte alls i fisket under häckningstiden.

Först när hanen fått hela ansvaret för ungarna i början av augusti börjar även honan fiska igen. Samtidigt tar den dock riktningen mot övervintringsområdena i söder, så fiskgjusarna man kan se sent på hösten är antingen gamla eller unga hanar eller honor som fötts samma sommar.

Stammen mår bra

Efter att verksamheten som praktiskt taget liknade förföljelse upphört har vårt lands fiskgjusebestånd vuxit enormt under de senaste decennierna. Den börjar bli en ganska vanlig syn nästan överallt i Finland med undantag av det nordligaste Lappland.

Det tätaste beståndet torde finnas i Insjöfinland. Tavastland samt Södra

och Norra Savolax med sina stora vattendrag erbjuder oändligt med mat och boplatser, dock med människans hjälp.

Genom att bygga konstgjorda bon har man fått fiskgjusen att bosätta sig alldeles i närheten av städer, där de har börjat anpassa sig utmärkt till samlevnaden med människan.

De fiskgjusar som häckar i Finland övervintrar i Afrika, oftast nära ekvatorn. Därifrån återvänder de till sina häckningsplatser i slutet av mars och början av april.

Fiskjusens bo är en ståtlig rishög i tallkronan på stranden eller på någon annan hög plats. Man känner också till att den häckat på marken och stenar. Fiskgjuseparet häckar år efter år i samma revir. Ruvningen börjar kring mitten av maj och om en knapp månad kläcks en ny generation fiskgjusar.

Även om fiskgjusen är en stor och ståtlig fågel har den också många fiender. Man vet att duvhöken och berguven dödar fiskgjusar regelbundet och korpen dödar ungar i boet. Även fisknät som släppts ut nära ytan eller i grunt strandvatten kan ibland vara livsfarliga för fiskgjusen. ■

Ibland drar en alltför stor fångst fiskgjusen med sig under ytan

Vem är den bästa fiskaren?

Tuikki utredde hur fiskgjusen jämför sig med andra mästarefiskare.

Fiskgjuse

Fiskjusens fångst är i allmänhet under en halv kilogram, eftersom en fisk på över ett kilo börjar ligga vid gränserna för fågelns bärkraft.

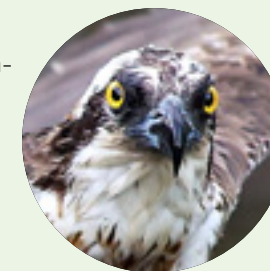
Uppskattning av stammens storlek: 1 200 par

Fiskesätt: Störtdykning från luften

De populäraste fiskevattnen: grunda vikar, åmynningar och klara skogstjärnar

De vanligaste fångstarterna: braxen och andra relativt stora karpfiskar, abborre, gädda

Årlig fångst: 100 kg

Saimenvikaren

Vikarens skarpa och täta tanduppsättning har förläts till att fånga fisk men inte till att tugga den.

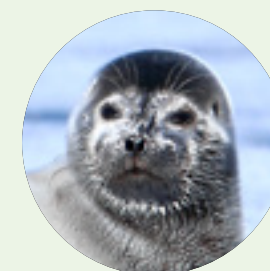
Uppskattning av stammens storlek: 420

Fiskesätt: dykning efter stimfisk

De populäraste fiskevattnen: Pihlajavesi och Haukivesi

De vanligaste fångstarterna: abborre, mört, siklöja, nors och gärs

Årlig fångst: 1 000 kg

Fritidsfiskare

Människan fiskar eftersom det är trevligt, men fisken är också hälsosam mat.

Uppskattning av stammens storlek: 1,6 miljoner

Fiskesätt: mete, pilkfiske och spinnfiske

De populäraste fiskevattnen: Insjöfinlands och Kajanalands insjöar, av havsområdena sydvästkusten

De vanligaste fångstarterna: abborre och gädda, gös mätt i euro

Årlig fångst: 20 kg

Fisketillstånd

Före fisket betalas en fiskevårdsavgift. Med den kan man redan fiska med ett spö i en stor del av landet i sjöar, tjärnar eller havsområden. För annat fiske behöver du förutom fiskevårdsavgiften även tillstånd av vattenområdets ägare. Du får tillstånd för statens vatten av Forststyrelsen. På dessa sidor berättar vi hurdan tillstånd du behöver.

Fiskevårdsavgift

OBS! Obligatorisk avgift Alla fiskare i åldern 18–64 år ska betala fiskevårdsavgift om de fiskar på annat sätt än med metspö, pilk eller strömmingshäckla.

Utöver fiskevårdsavgiften behöver du tillstånd av vattenområdets ägare för fiske med fångstredskap, fiske med flera spön och fiske med ett spö i strömmande vattendrag eller vid begränsade specialområden. Begränsade områden ser du i tjänsten kalastusrajoitus.fi!

Pris 2023

Kalenderår	47 €
Vecka (7 vrk)	16 €
Dygn	6 €

Skaffa så här!

Webbutik: www.eräluvat.fi

Mobil: Mobilappen Eräluvat

Forststyrelsens servicenummer

020 69 2424 vardagar kl. 9–15

Serviceställe: R-kiosker och nästan alla Forststyrelsens naturum

PILKFISKE OCH METE

I en stor del av landet kan man pilka, meta eller använda strömmingshäckla gratis med ett spö. De är avgiftsfria allmänna fiskerättigheter på samma sätt som svamplockning och bärplockning, som är en del av allemansrätten.

NTM-centralerna kan förbjuda mete och pilkfiske i vissa specialområden. Till exempel i flera av Forststyrelsens fiskeområden behövs spöfisketillstånd också för mete och pilkfiske. Det är förbjudet att meta och pilka i fors- och strömmområden i vattendrag med vandringsfisk.

Se begränsningarna för pilkfiske och fiske med metspö i tjänsten Kalastusrajoitus.fi!

Forststyrelsens tillstånd för statens vatten

TILLSTÅND FÖR FISKE MED ÖVRIGA REDSKAP

Forststyrelsens områden för tillstånd för fiske med övriga redskap kan vara sjö-, kommun-, fiskeriområdes- eller vattenområdesspecifika. Med tillstånd för fiske med övriga redskap får man fiska med nät, katsa, agnkrok, ryssja, långrev, ljuster (ljustring), harpun eller båge i statens vatten.

Tillståndet för fiske med övriga redskap är avsett för fritidsfiske – tillstånd för kommersiellt fiske beviljas separat.

Tillstånden för fiske med övriga redskap är fångst- eller båtlagsspecifika. De gäller ett kalenderår.

Pris 2023

Redskap	Till- stånds- områden 1	Till- stånds- områden 2
Nät (längd högst 31 m)	8 €	12 €
Katsa, 3 st.	8 €	12 €
Agnkrok, 10 st.	8 €	12 €
Ryssja eller havsfälla (höjd högst 1,5 m)	8 €	12 €
Långrev (max hundra krok)	8 €	12 €
Ljuster, harpun och båge	8 €	12 €
Not (under 6 m eller lådryssja)	35 €	45 €

I prissättningen av tillståndsområdena används två olika avgiftsklasser. Prissättningen grundar sig på kostnaderna för skötseln av fiskevattnen (t.ex. aktiva utplanteringar), tillståndsområdets areal samt fiskevattnets avkastning och värde (t.ex. bra gösvatten).

Skaffa så här!

Webbutik: www.eräluvat.fi

Mobil: Mobilappen Eräluvat

Servicenummer 020 69 2424 vardagar kl. 9–15

Forststyrelsens kundtjänstställen

Separata lokala försäljningsställen för tillstånd

Närmare uppgifter om tillståndsområdena för fiske med övriga redskap samt om separata försäljningsställen för tillstånd: www.eräluvat.fi

SPÖFISKETILLSTÅND

Spöfisketillstånden kan vara tillstånd för ett dygn, en vecka, hela säsongen eller för tre, sex och 12 timmar. Tillståndens pris varierar från område till område. Priserna finns på adressen www.eräluvat.fi och allt som oftast på infotavlan för varje område.

Spöfisketillstånd är i allmänhet förmånligare för minderåriga och familjer. Likaså är fisketillstånden i Övre Lappland antingen avgiftsfria eller förmånligare för lokalbefolkningen.

Tillståndsvillkor, begränsningar och områdesbeskrivningar för spöfiskeområden finns på nätet www.eräluvat.fi.

Tillstånd för dragfiske

Dragfiske är det vanligaste fiskesättet där fler än ett spö används. Eftersom man endast får fiska med ett spö med fiskevårdsavgiften behöver man utöver fiskevårdsavgiften även fisketillstånd av vattenområdets ägare.

Stora spöfiskeområden lämpar sig bäst för dragfiske på statens vatten: 3410 Östra Lappland, 2410 Västra Lappland, 5411 Österbotten och Kajanaland, 7413 Södra Finland samt 7412 Havsområdena.

På webbplatsen Eräluvat.fi hittar du närmare information om dessa spöfiskeområden.

Spöfisketillstånd för unga

Minderåriga behöver inte betala statens fiskevårdsavgift. Forststyrelsen vill stöda ungas fiskehobbyer genom att erbjuda unga förmånliga spöfisketillstånd.

Personer under 18 år får i regel tillstånd för halva priset. På de flesta ställen kan en person under 15 år fiska under samma tillstånd som en vuxen som hör till samma sällskap. Den minderåriga fiskar då för fångstknoten i den vuxnas tillstånd.

Separata avgiftsfria spöfisketillstånd för personer under 15 år har inte varit tillgängliga efter den 1 januari 2022.

Skaffa så här!

Webbutik: www.eräluvat.fi

Mobil: Mobilappen Eräluvat

Servicenummer 020 69 2424 vardagar kl. 9–15

Fisketillståndet kan köpas från flera av Forststyrelsens serviceställen och företag i området. Försäljarna syns på webbplatsen www.eräluvat.fi.

FISKETILLSTÅND FÖR KOMMUN-INVÅNARE I ÖVRE LAPPLAND

Kommuninvånarens fiskerättigheter i Övre Lappland gäller personer vars hemkommun är Enontekis, Enare eller Utsjoki. De förmånligare eller avgiftsfria fiskerättigheterna gäller statens vattenområden i den egna kommunen.

Hemkommunen bestäms enligt lagen om hemkommun: personens faktiska hemkommun avgör. Överföringen av uppgifter till en viss kommun, dvs. anmälan till magistraten, är alltså inte nödvändigtvis tillräcklig. Enligt lagen ska personen ha fast kontakt med kommunen.

Älvtillstånd för kommuninvånare

Invånarna i Enontekis, Enare och Utsjoki kan köpa ett säsongstillstånd för handredskapsfiske i sin egen kommun. Det förmånliga tillståndet gäller åar och älvar som är laxens och öringens vandringsvatten. Kommuninvånare under 18 år får tillståndet gratis.

Åar och älvar för vilka ett avgiftsbelagt säsongstillstånd behövs finns i beskrivningarna av områdena på webbplatsen Eräluvat.fi.

Pris 2023

40 €/säsong, personer under 18 år 0 €

Platser

1510 Tillstånd att fiska med spö i älv för kommuninvånare, Utsjoki

1520 Tillstånd att fiska med spö i älv för kommuninvånare, Enontekis

1530 Tillstånd att fiska med spö i älv för kommuninvånare, Enare

Du kan köpa ett säsongstillstånd på Forststyrelsens serviceställen i övre Lappland. Läs mer på webbplatsen Eräluvat.fi!

Avgiftsfritt fisketillstånd för kommuninvånare

I alla andra statliga vatten kan kommuninvånarna i Enontekis, Enare och Utsjoki fiska efter att ha skaffat ett avgiftsfritt fisketillstånd av Forststyrelsen. Tillståndet gäller i tre år och man får fiska med spö och fångstredskap på statens vattenområden med undantag av områden där lax eller öring stiger.

Tillstånden är inte kvoterade, alla lokalinvånare som vill får tillstånd.

Tillstånden kan köpas på serviceställena:

Övre Lapplands naturum Siida

Inarantie 46, 99870 Enare. Tfn 0206 39 7740

Ivalo kundtjänst

Sairaalantie 3 B, 99800 Ivalo. Tfn.. 0206 39 7701

Kundtjänsten i Saariselkä Kiehinen

Lutontie 16, 99830 Saariselkä. Tfn.. 0206 39 7200

Fjällapplands naturum

Peuratie 15, 99400 Enontekis . Tfn. 0206 39 7950

Kontrollera öppettider på förhand!

Tillståndsvillkor, begränsningar och uppgifter om fiskeplatser på webben Eräluvat.fi